

Reactie VNG op rapport expertiseteam reikwijdte jeugdhulpplicht

Datum: 29 mei 2020

Samenvatting advies expertiseteam

Het expertiseteam geeft met de titel van haar rapport 'De kracht van wijd reiken' de kern van het advies weer. Ze vindt dat de Jeugdwet gemeenten voldoende mogelijkheden biedt om de jeugdzorg goed te sturen of inrichten, en is geen voorstander van nieuwe wets- of systeemwijzigingen. Het is dan ook niet zinvol om de jeugdhulpplicht of de toegang tot jeugdhulp wettelijk te begrenzen, aldus het expertiseteam. Juist de openheid van de wet biedt mogelijkheden en geldt als een voorbeeld voor de andere wetten. Dit is de reden dat het expertiseteam geen antwoord geeft op de gestelde vraag over de reikwijdte van de jeugdhulp.

Ze stelt dat de sleutel naar verbetering ligt in de transformatie. Het laten slagen van de transformatie vraagt om meer aandacht en inspanningen. Om hiermee concreet aan de slag te gaan adviseert het expertiseteam gemeenten met een ontwikkelagenda voor de komende jaren te werken, waarin in ieder geval de volgende bouwstenen terugkomen:

1. Differentiëren naar vragen van kinderen en hun ouders.
2. Het ontzorglandschap en het goede gesprek over opvoeden en opgroeien.
3. Maken van consistente inrichtingskeuzes.
4. Aangaan duurzaam partnerschap met een beperkt aantal partners.
5. De kokers doorbreken en een alternatief aanbod ontwikkelen.

Het team benadrukt dat de ontwikkelagenda op regionaal of gemeentelijk niveau moet worden gemaakt ter realisatie van de transformatiedoelen. Hiervoor is het essentieel dat gemeente(n) en partners zich committeren. Daarnaast is het van belang dat het Rijk ervoor zorgt dat gemeenten de transformatie waar kunnen maken. Bijvoorbeeld door het geven van de juiste middelen en tijd om daadwerkelijk te kunnen transformeren.

Reactie VNG op rapport 'de kracht van wijd reiken'

Het bestuur van de VNG spreekt haar dank en waardering uit voor het rapport van het expertiseteam. Het expertiseteam geeft een helder antwoord op de vraag of de jeugdhulpplicht verder moet worden afgebakend en biedt goede bouwstenen voor de transformatie. Tegelijkertijd is een urgente vraag van gemeenten naar concrete mogelijkheden om grip te krijgen op de jeugdhulp, zowel inhoudelijk als financieel. In onze reactie gaan we in op de volgende elementen:

1. De uitspraak van het expertiseteam dat een verdere afbakening de jeugdhulp niet helpt;
2. De gemeentelijke/regionale ontwikkelagenda;
3. Breedte van de jeugdwet en krappe afbakening van aanpalende wetten.

Het expertiseteam: verdere afbakening van de jeugdhulp helpt niet

Het expertiseteam analyseert in hoofdstuk 2 van het advies waarom de transformatiedoelen nog niet zijn bereikt. Dit brengt het expertiseteam tot de keuze om geen antwoord te geven op de gestelde vraag over het 'hoe' van de verdere afbakening van de jeugdhulp.

De VNG vindt de wijze waarop het expertiseteam aangeeft dat de nadruk moet liggen op de transformatie krachtig onderbouwd. Wij onderschrijven de notie dat stelsel- en wetsherzieningen vaak geen oplossing bieden en dat gemeenten samen met partners moeten doorgaan op de ingeslagen weg. Het is te verleidelijk om aan stelsels te willen sleutelen, terwijl de echte verbeteringen plaatsvinden in de praktijk. Stelsels en wetten moeten hier ondersteunend aan zijn. Tegelijk geeft het expertiseteam ook aan dat gemeenten aan de slag moeten met de transformatie en tegelijk dat het Rijk de stelselverantwoordelijkheid anders in moet vullen.

Een inperking van de jeugdwet verhoudt zich niet goed met de decentrale inrichting van de jeugdzorg. De openheid van de jeugdwet biedt gemeenten en partners de ruimte om de hulp aan kinderen en hun ouders integraal en dichtbij huis vorm te geven. Daarnaast helpt deze openheid de jeugdhulp te verbinden met andere leefgebieden en het gewone leven voorop te stellen. Daarnaast doet de openheid van het wettelijk kader recht aan het feit dat het debat over de invulling van de jeugdhulp in de gemeenten en in de regio's moet worden gevoerd.

De bouwstenen van het rapport bieden gemeenten en regio's handvatten om in een langere termijn van jaren verder vorm te geven aan de transformatie. Hierop gaan we onder het kopje 'gemeentelijke/regionale ontwikkelagenda' verder in. Daarnaast ervaren gemeenten nu de urgentie om met te beperkte middelen hulp te bieden aan kinderen en gezinnen. Dit vraagt om een concreter antwoord op de vraag hoe gemeenten dat kunnen doen. Enerzijds zal de VNG in de lobby richting het Rijk nadrukkelijk aandacht blijven vragen voor de financiële randvoorwaarden om de hulp te bieden aan kinderen en ouders en tegelijkertijd ook een transformatie vorm te geven. Dit doen we onder andere bij de begeleiding en sturing op het onderzoek naar de financiële middelen voor de jeugdhulp dat nu wordt uitgevoerd.

Daarnaast heeft de commissie Zorg Jeugd en Onderwijs aan het VNG bureau gevraagd om het gesprek te faciliteren over de concrete maatregelen die gemeenten kunnen nemen om meer grip te krijgen op de jeugdhulp. Dit om meer duiding te geven aan de 'hoe-vraag' hoe gemeenten grip kunnen krijgen op de jeugdhulp. Interessante opties hiervoor zijn ook opgenomen in [het pamflet van Bannink e.a.](#) Zij roepen gemeenten op normatieve keuzes te maken die invulling geven aan het open karakter van de Jeugdwet. Deze oproep sluit aan bij de oproep van het expertiseteam om invulling te geven aan de lokale/regionale ontwikkelagenda (zie ook hieronder) en daarmee invulling te geven aan de transformatiedoelen uit de Jeugdwet. Het VNG bureau pakt deze suggesties op en zal in samenwerking met het Netwerk Directeuren Sociaal Domein (NDSD), de visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein en het ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd komen tot een aantal concrete adviezen aan gemeenten.

De gemeentelijke/regionale ontwikkelagenda

Het expertiseteam adviseert om op gemeentelijk en/of regionaal niveau een ontwikkelagenda op te stellen om in de komende jaren de transformatie verder vorm te geven. We omarmen dit advies van het expertiseteam. We onderstrepen het belang dat de verdere transformatie hiermee op de juiste plek wordt vormgegeven, namelijk lokaal en regionaal. Dit geven gemeenten en regio's nu al vorm door het uitvoeren van de transformatieagenda's.

Deze aanbeveling sluit ook goed aan bij de ontwikkeling van de Norm voor Opdrachtgeverschap die gemeenten nu gezamenlijk vormgeven. Gemeenten zullen ter invulling van deze norm een

regiovisie opstellen. De vijf bouwstenen - en de concrete invulling daarvan - die het expertiseteam voorstelt voor de regionale/gemeentelijke ontwikkelagenda, zijn goede inhoudelijke handvatten om de regiovisie inhoudelijk te laden. Daarom hebben we in de voorgestelde norm voor opdrachtgeverschap expliciet opgenomen dat de regiovisies aansluiting moeten vinden bij dit advies van het expertiseteam.

Breedte van de jeugdwet en krappe afbakening van aanpalende wetten

Het expertiseteam doet in de ontwikkelagenda aanbevelingen aan gemeenten om in de eigen gemeentelijke organisatie te ontschotten, zodat er integraal maatwerk kan worden geleverd. Ook vraagt ze aandacht voor de snijvlakken tussen de jeugdwet en aanpalende wetten en stelt hierbij: *“Niet het open karakter van de jeugdwet is het voornaamste probleem, maar eerder de combinatie met het gesloten karakter van de aanpalende wetten.”*

We onderstrepen de stelling dat het open karakter van de jeugdwet en het meer gesloten karakter van bijvoorbeeld de Wet langdurige zorg, de Zorgverzekeringswet en de Wet Passend Onderwijs leiden tot een zwaardere druk op de jeugdhulp. In de context van de financiële tekorten van gemeenten is dit extra problematisch. Daarom zullen we met de Rijksoverheid het gesprek aangaan over dit knelpunt om gezamenlijk te onderzoeken of en hoe het grensvlak tussen jeugdhulp en de andere wetten beter kan worden ingevuld.

We stimuleren daarnaast verschillende initiatieven die er nu al lopen ten behoeve van de samenwerking tussen de verschillende domeinen. Zo heeft de VNG in de afgelopen maanden samen met het CIZ en de VGN kennissessies georganiseerd over de overgang tussen jeugdhulp en hulp op basis van de Wet langdurige zorg. Ook lopen er nu twee onderwijs-zorg-pilots met een gezamenlijk budget en zijn er afspraken gemaakt tussen gemeenten en zorgverzekeraars om op regionale schaal samen te werken. Een kansrijk initiatief is de gezamenlijke zoektocht van gemeenten en zorgverzekeraars om te investeren in preventie om zo vanuit verschillende domeinen eerder hulp te bieden en de vraag naar zwaardere hulp/zorg te voorkomen.

Tot slot

We waarderen het duidelijke antwoord van het expertiseteam op de vraag over de reikwijdte van de jeugdhulpplicht en de handvatten die ze biedt om in de komende jaren de transformatie verder vorm te geven. In deze reactie geeft de VNG aan hoe ze gezamenlijk met de gemeenten dit verder zal oppakken. Daarnaast blijven we ons inzetten om de acute knelpunten die gemeenten elke dag ervaren bij het verlenen van de jeugdhulp op te pakken en zo nodig aan te kaarten bij de Rijksoverheid.